

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Românii macedoneni.

II.

Există așadar o chestie română și jos în Balcani. În cuprinsul și tendințele ei e tot aceea, cari există pretutindenea, pe unde locuiesc români și care se concentrează la silințele și lupta de conservare și consolidare națională.

Nu e vorbă așadar nici de vre-o independență teritorială, nici de tradare de patrie, nici de alte, ce ar putea stârni neîncrederea o-cârmuirii, ci sunt tendințele fraților noștri din Macedonia pentru a se întări prin mijloace potrivite, cari să le asigure limba și naționalitatea.

Că luptele și silințele aceste trebuie să plece dela ei, de acasă, nu e necesar să mai arătăm. Numai pătrunse odată masele de necesitatea unei lupte de consolidare și conservare națională, vor fi în stare să ducă o așa cauză dreaptă la isbândă. Un al doilea sau al treilea de afară, care are alte scopuri particulare și care nici nu poate pătrunde în taina aceea ascunsă, de unde pornește tot avântul și tot dorul spre ideal, nu-și va putea lua nici când rolul de cârmuitor a unor lupte desrobitoare.

Examinând sub acest raport chestia macedoneană vom rămânea mult desilusionați de acelea, ce se petrec acolo. Căci vom avea ocaziune se cunoaștem o situație, care are toate presemnele unor frământări, ce până acuma sunt foarte puțin promițătoare. Românii de pretutindenea numai saluta pot cu bucurie orice mișcare de trezire națională. În Balcani însă e o curioasă situație. Imprăștiati armânii pe un întins teritor, singur limba e, ce îi ține laolaltă. Am zis însă în nrul trecut, că și cultul — recte uzul limbei na-

ționale, e în decadență, mai ales la poporațiunea dela orașe, unde cei mai mulți vorbesc cu predilecție limba — grecească. — Al doilea factor, care ar trebui să contribuie la mișcarea elementului armân, este biserica. Aceasta dimpotrivă e dușmană de moarte curentului național macedonean și preoțimea în frunte cu vlădicii, sunt cei mai pronunțați grecomanii, cari nu aleg mijloacele, când e vorba de validitatea intereselor grecești și de grecisarea armânilor.

Cât pentru conștiința națională e încă puțin de înregistrat la armâni. Dl Lazăr vorbește cu însuflețire de munca de trezire, nu tocmai încântat e însă dl Weigand. Deși elementele, cari au trăit afară, ca negustori, meseriași sau oficiali, pe cari România liberă ori soartea și conștiința națională a românilor peste tot i-a predispus, ca să vadă în colori de aur viitorul armânilor, e fără îndoială, că în privința aceasta sunt încă tare la început. România susține în diferite locuri școli, le dă posibilitatea, ca să-și crească învățători în București, cari mai târziu să facă pe apostolii jos în Balcani, în definitiv însă toată propaganda se restringe la atâta. La prima privire propaganda e mai mult dinafară, decât să fie o necesitate psihologică a unui popor.

Așa apoi cetim în călătoria desbinării pe de-a întregul în Balcani. Unii, cari sunt grecomanii și nu voiesc să știe de cultură și conștiință națională și alții, cari se pleacă în fața curentului. Și cum biserica și preoțimea e toată grecească e lucru evident, că marea mulțime e grecomană, iar puținții veniți dela București bat toaca la urechea surdului. Și nu e un tablou tocmai edificător, când statistica spune de școli cu 8—10 profesori, și cu 20—30 de elevi.

Ce e și mai bătător la ochi, că celelalte popoare din imperiul turcesc se organizează de mult pe toate terenele — au instituțiile lor culturale și economice create și susținute de ei, au o presă locală puternică, care îndeplinește munca națională, menită de a crea un viitor popoarelor în imperiu turcesc — armânii n'au nimic. Căci orice ar încerca să facă le stă împotrivă biserica cu toate mijloacele, și biserica e grecească. Incercări de a naționalisa biserica, de a crea un exarchat propriu, — cum au bulgarii, au dat până acuma de mal — câteva biserici goale, unde preotul a introdus cărțile dela București, încă nu înseamnă nimic. Iar Apostolul Mărgărit de pe vremuri, acapară spre scopul acesta cu bani scumpi, s'a dovedit în urmă mai mult de un excelent financiar, decât de un om potrivit pentru o cauză atât de însămnată.

Aceasta e adevărata icoană a chestii naționale macedonene. Un popor împrăștiat de 150 mii de suflete, care parte trăiește pe la orașe ca industrieși-negustori, parte ciobănește pe vârfuri de munți și care e lipsit și de cea mai elementară organizație. Singur limba e, care îi dă caracterul de popor, în celelalte se pierde în popoarele, cu cari trăiește împreună. Și deși România a adus însemnate jertfe pentru a-i trezi la viață, a creat și susține școli, a ridicat biserici, a întreprins pe lângă guvernul otoman, ca să le asigure o organizație comună — rezultatele sunt aproape zero. Căci la toate se împotrivesc biserica și preoțimea, care nu e numai greacă, dar face pe apostolul în favorul grecismului.

Cei ce au durere pentru cauza poporului lor, sunt de bună seamă într-o grea situație față de soartea acestui nenorocit popor. Și oricât se sbat, oricât se luptă, nu pot eși

din situația creată de propagandă grecească și de afurisenile tipice ale papei din Constantinopol. Cu toate, că timpul bate la ușă. Prefacerile în Balcani se apropie de o rezoluție, care va fi hotărâtoare și asupra viitorului armânilor. Și ar fi trist, dacă aceste vremuri i-ar decreta incapabili pentru o viață națională și i-ar lăsa în voia sortii.

S'a scris mai de multeori și în coloanele foii noastre de armâni cu durere și inimă pentru cauza poporului lor, că numai o singură scăpară au din situația aceasta nenorocită — unirea cu biserica Romei. Aceasta numai îi poate mântui, îi poate ridica. Și numai misionari eșiți din institutele de creștere române, vor da propagandei lor duhul înălțător, care va pătrunde și în sufletele cele mai lăncezite, făcându-le rodnice pentru o viață națională. Căci cu o propagandă de formă, cu mijloace externe, nu se poate ajunge la nimic. Aci trebuie lucrate inimile, trebuie limpezite mințile. Și acestea nu misionarii dela București le vor face, ci le vor îndeplini băieții lor, veniți dela Roma, cu flacăra sfântă dragostrii de neam.

Vremea le va deschide ochii tuturor, ca să vadă, că altă scăpare pentru ei nu este, dupăcum n'a fost nici pentru noi alta, pe vremile acelea.

Petițiunea dela Vint*)

— Raport special al «Unirei». —

Budapesta 22 Nov. 1911.

Azi s'a terminat pertractarea petițiunii înaintate din partea alegătorilor Dlui Dr. Iuliu Maniu contra alegerii de deputat dela Vintul de jos. Pledoarul admirabil al Dlui avocat Dr. Ioan Erdélyi, s'a terminat abia azi Miercuri în 22 Nov. la orele 11 $\frac{1}{2}$. După cum v'am comunicat în corespondința trecută, dânsul a început acest discurs Sâmbăta trecută și l'a continuat ocupând toată ședința de Marți și aproape întreaga ședința de Miercuri. — Nu am modru ca să dau barem o schiță cât de cât completă a acestui prețios discurs, care a fost spus atât de frumos și conține atâta material interesant și instructiv, încât ar fi zădarnică încercarea de a-l cuprinde în această corespondință, care în sfârșit nu are alt scop decât a da unele informațiuni directe cetitorilor „Unirii“. Putem însă spera, că discursul acesta se va publica întreg, așa după cum merită și după cum e de lipsă, pentru ca să rămână de pomenire și de învățătură pentru cei de acum și pentru generațiile viitoare icoana aceasta admirabilă a atrocităților comise din partea celor puși spre păzirea bunei rândueli și spre executarea legilor — iar de altă parte a abnegațiunii și eroismului, ce l'au dovedit în acele zile grele vrednicii alegători români din cercul Vintului.

Pe lângă cele comunicate în corespondența trecută mă mărginesc deci a anunța, că Dl Dr. Ioan Erdélyi a dovedit mai departe cumcă protocolul special, luat la

*) Din bunavoința poștei am primit acest raport numai Sâmbăta după prânz.

actul alegerii despre voturile date pentru Dl Maniu, dar respinse din partea președintelui de alegere, protocolul acesta, în exemplarul, ce se află între acte este fals, respective, că acela nu a fost luat atunci și nu a fost cetit în fața celui interesat, — ci protocolul acela afară de trei cazuri nu a fost luat atunci și nu a fost cetit, ci a fost compas mai târziu, după alegere și anume s'au cuprins în el lucruri, cari nu s'au întâmplat, s'au cel puțin nu sau întâmplat așa, după cum sunt luate la protocol. — Pentru dovedirea acestui lucru dl Erdélyi ceruse deja în ședința de Sâmbăta, înainte de a-și începe pledoarul, între altele și aceea, ca înalta Curie să dispună a se câștiga și celelalte 2 exemplare ale acestui protocol, dar înalta Curie nu a încuviințat această cerere. — Dar și fără de aceasta dovadă Dl Erdélyi a putut arăta în mod evident cu faziunile câștigate la investigațiune, cumcă protocolul acesta nu e autentic și nu a fost luat și cetit în fața celor interesați.

Unul dintre cei mai valoroși martori, care soriginea autenticitatea acestui protocol spune, că nu numai s'a cetit fiecare poziție, ci la cei mai mulți s'a petrecut câte $\frac{1}{2}$ oră cu explicarea protocolului. Față cu aceasta d. Erdélyi arată, că dacă cu fiecare poziție din protocol s'ar fi petrecut, nu $\frac{1}{2}$ oră, ci numai 10 minute, și atunci, pe lângă toate că alegerea a durat până în dimineața zilei următoare, cu protocolul acesta s'ar fi ocupat aproape întreg timpul alegerii, așa încât celelalte sute de voturi ar fi trebuit să se dea toate în vre-o 2 ore. Notariul din Cenade d. Dobolyi Elemér, care mi-se pare, că a dat și faziunea de mai sus, spune și aceea, că dânsul a petrecut în continuu în localul alegerii, deci știe, că protocolul acela s'a luat și cetit în fața fiecăruia, din cei interesați. De altă parte însă din faziunile

FOIȚA.

Poveștile lui Visalon.

Cu pipa în gură, cu privirile ostenite și ochii în pământ, vecinul Visalon n'avea cap să ne scoată din povești. Spunea mereu — vor mai fi fost unele și adevărate, dar multe, cele mai multe, erau niște minciuni, de să le prinzi cu mâna. Oamenii mari, cei cu minte, îl ascultau în sală, copiii însă se grămădeau în jurul lui, de tot să-l tragă jos. Și Visalon simțea bine, că ce să cam creadă din fețele încrețite ale ascultătorilor, dar era în schimb mângăiat, că copiii totuși cred în cuvintele lui și jură, că-s drepte cele ce le spune. Și așa spunea înainte fără teamă. Fără să dea vre-o ascultare celor din casă, cari tușiau mereu, mai treceau la alte vorbe, ca să vadă și el, că nu sunt tocmai așa de proști, precum îi crede, el însă habar n'avea. Spunea înainte, dela urma urmelor îl ascultau cu gura căscată, deși n'ar fi mers pe vorbele lui nime nici până afară

La copii dinpotrivă le era năcaz, când isprăvea Visalon minunatele lui povești, căci le găta tocmai, când trebuia să le încheie și astfel ne făcea, de nu durmeam toată noaptea de spaimă. Căci erau grozave întâmplă-

rile, prin câte a trecut Visalon. Lupi, strigoi, măiestre, pricolici și alte ființe îngrozitoare se perândau în șire grozave unul după altul.

Veneam seara osteniți dela săniat de pe Gruin. Nu ne puteam desceleța degetele, de înghețate.

— Tartaconilor, zicea mama, când ne vedea intrând unul după altul în casă, cu fețele îmbujorate de frig și cu mâinile înghețate.

— Că va pune jocu căpul. Până nu voi arunca și sania aceea în foc. Nici asta n'a avut ce face, v'a făcut sanie.

Și trântea ușa rămasă deschisă de noi, de se cutremurau ferestile.

— Să-mi mai eșiți numai din casă, că vă smulg urechile cu dărabil. Tot joc, joc. Dar mai luați și cartea dimonilor! Și ne ciocănea pe frunte cu capul furcii dela brâu, de închideam ochii.

— Că nu știu ce învățătură mai e și aceea a voastră. Se dau numai de dascălul, că îi spun eu, să mai ia joarda. Ne adunam pe laviță de lângă pat și nici tuși nu cutezam. Nu mai așteptam ca să ne mai spună încăodată de carte. Până ai bate în palmi eram cu cartea de cetire și tăblița dinainte și îndată ne puneam pe învățătură.

— Ca-lul es-te un a-ni-mal no-bil și cu-minte...

Nicolae cel mai mic, să trudia într'aceea din răspuseri să facă pe tăbliță un

porc cu eoadă cărigă. În casă era o căldură domoală, iar din ușa cuptorului dogorea jaurul până la noi. Mama aprindea lumina.

— Așa vezi copiii mamei, zicea acum în bărbătându-ne, învățați, că nu știți voi cât plătete azi omul cu carte.

Ceteam de răsuna casa. Pe vatră sfârmea la cucuruz și asculta gânditor la vorbele noastre Partene, ispravnicul tatii, pe care noi aci l'am pomenit.

În toial cetitului de abia simțiam cum ni-se desghiață degetele și cum ne dogore obrazul de căldura, pe care o intețea tot mai tare Partene cu coceni, până ce dela o vreme ne simțiam pleoapele grele de tot. Nicolae nici nu mai putea face mai mult de trei picioare la porc și se lăsa încet pe laviță la spatele noastre.

George încă de abia mai rostea cuvintele „nobil și cuminte“ și s'a întins lângă el. Așa apoi m'am pomenit și eu cu fruntea lipită pe carte, și cu ochii închiși.

De abia acum se trezi și mama, când noi nu mai știam pe ce lume suntem.

— Să nu adurmiți, zicea repede sculându-se, să nu adurmiți, să cinați, George, Vasile! ne scutură pe rând, dar toate înzădar, căci ziceam noi ceva neînțeles, dar ochii nu ni-i puteam deschide.

— Dragii mamei, auziam încă pe mama, că doar nici n'ați cinat, și ne scutură din nou, — ziceți-vă batăr rugăciunile: „Împărate

altor martori de ai lor iese la iveală, că d. Dobolyi mai multe ore de-arându-l a petrecut între alegătorii partidei lui Mayer, adecă afară de localul de votare.

Cu astfel de probe a încercat partida contrară să dovedească autenticitatea acestui protocol.

O serie lungă de nelegiuiri a săvârșit președintele de alegere prin aceea, că a săvârșit președintele de alegere prin aceea, că a respins o mulțime de voturi pe motiv că nu s'a putut constata identitatea persoanei respectivului alegător. Spre constatarea acestei identități președintele în evidentă contradicție cu legea nu primea de martor decât pe notari, cari cei mai mulți, se lăpădau de bietul om, mai cu seamă dacă în listă era scris cu o greșală de peană cât de neînsemnată. Azi nu e ridicol că pe d. Nistor Tutulea, Inv. gr.-cat. în Cenade îl respinge de la vot pentru-că din greșală în listă era scris Tutulea? Inzadar se dovedește cu martori, că în comună nu este nici un Tutulea, că nu este alt Tutulea, și că Tutulea are sigur drept de alegător. Măria Sa d. președinte rămâne neînduplecat.

Describe apoi d. Erdélyi casurile tot atât de revoltătoare, în cari nu se primesc voturile pentru-că respectivul nu exprimă destul de curat numele candidatului dr. Iuliu Maniu. Bietul om, care a stat vreme îndelungată sub cerul liber, nemâncat și nebeut, espus la toate intemperiiile, și astfel slăbit și obosit se prezintă la votare unde președintele, în loc ca să-l primească cuviincios să-l ajute, îl întâmpină cu asprime și cu fața amenințătoare, și dacă omul nu-și aduce aminte momentan de numele candidatului, îl dă afară fără cruțare, iar dacă din întâmplare exprimă Iuliu Man, votul nu numără d-lui dr. Iuliu Maniu, deși alegătorul mai adaugă, că d. Iuliu Man e protacăr în Blaj.

În partea ultimă a discursului său dl Dr. Erdélyi s'a ocupat cu contrapetiția înaintată din partea partizanilor lui Mayer. A dovedit în modul cel mai evident, cumcă toate punctele din contrapetițiune sunt lipsite de orice temei, că nicăiri nu s'a depus nice un fel de presiune ori terorism din partea alegătorilor D-lui Maniu, — cel mult atâta se poate vedea, că unii sau alții dintre alegători, în însuflețirea și dragostea nemărginită pentru D-lui Maniu ar fi exclamat, că Dumnezeu să nu-i ajute a se întoarce în sat la celce va vota cu Mayer. Blăstămul acesta însă nici decât nu e de natură amenințătoare și astfel nici într'un chip nu influențează asupra libertății, de a vota al cuiiva. Toți aceia, cari în contrapetiție sunt înșirați ca terorisați au mărturisit cumcă pe ei nu i-a amenințat nimenea cu nimica.

A stărnit ilaritate cazul d-lui Silviu Andreiu, care încă a fost invocat în petiție. Domnul acesta umblând prin comuna Ciugud a început a corteși pentru Mayer și a înjura pe Maniu. Urmarea a fost, că oamenii l-au alungat din comună. Ce fel de terorism poate fi acesta întreabă dl Erdélyi, când Silviu Andreiu nici nu e alegător în cercul Vințului, și dânsul nu se plânge contra acestui tratament. Dar socotind, că dânsul așteaptă de zeci de ani după un post de notar, care l-a și dobândit chiar în decursul alegerilor, — e foarte probabil, că dânsul nici nu se va plânge niciodată, ci va fi recunoscător Ciugudenilor pentru acest ieftin martiriu.

Altecum sarcina d-lui Erdélyi de a combate contrapetițiunea s'a ușorat considerabil cu aceea, că reprezentantul aceleia din cele 85 puncte ale ei, la urmă nu mai susținea decât 11.

Dl Erdélyi termină resumând rezultatul investigațiunii, pe baza căreia poate afirma, că din 422 voturi, câte le-a căpătat Mayer

(care era de față), 400 au fost cumpărate, Apelează la simțul de dreptate al Onoratei Curii și o roagă să aducă o judecată deamănă, care o așteaptă cu nerăbdare 4 milioane de romani (rómái).

Cred, că e de folos a se ști, că petițiunea alegătorilor d-lui Maniu cere: ca mandatul lui Mayer Ödön să fie invalidat și dl Maniu să fie declarat de deputat al Vințului de jos, iar contra președintelui de alegere și a celorlalți slujbași păcătoși să se pornească cercetare criminală.

După discursul d-lui Erdélyi urmează apărarea lui Edvi Illés Károly, apărătorul președintelui de alegere Téry Ödön. Dela început declară că nu se va ocupa cu toate cazurile cuprinse în petițiune (?!), pentru-că nu are lipsă decât de 22 voturi, din cele atâtea, ca să arete, că Mayer a avut majoritate. Cu toate acestea a fost marimimos și s'a ocupat cu 30 cazuri, cari a încercat să dovedească, că sunt a se număra lui Mayer și respective au fost pe dreptul respinse.

Se înțelege, că în apărare s'a restrâns exclusiv la litera protocolului special, despre care dl Erdélyi dovedise, că e apocrif, precum și la câte o fasiune dubie a câtorva martori interesați a fost însă pagubă de încordarea și nizuința omului cu atâta pregătire iuridică, pentru-că n'a putut produce altă impresie, decât impresia lipsei totale de dovezi serioase.

La urmă a cuvântat pe scurt celalalt avocat, Gábor Illés, care e a să fie reprezentantul contrapetițiunii. Dânsul s'a restrâns abea la înșirarea cazurilor, cari le mai susținea.

La orele 1 din zi președintele de senat Zachar Gyula, după ce dl Erdélyi a renunțat de a mai replica, declară *pertractorea de încheiată și pentru publicarea sentinței pune*

cerese, Mângâitorule... " Irecepe ea, dar nu mai avea cui vorbi.

— O, Maică sfântă, dar greu mai e și cu copiii aceștia, și ne făcea inte patul ca să ne așeze acolo.

— Ce prin vis mai auzeam încă glasul vecinului Visalon, care a intrat dând bună-seara, tocmai când mama se năcăjia cu cel dintăiu să îl pună în pat.

— Fi-i sănătos, răspunse mama scurt, și se vedea, că mai bucuros ar fi zis: Mai bine ședeai acasă.

— Frig, frig zicea nea Visalon de să nu scoți cătelul afară. Tăcea și aștepta înzădar să-l întrebe cineva de sănătate. Iar ne trebuie o grămadă de lemne, zise el mai departe. Se uita holbat la lumina ce trăsnea imprăștiind picuri arzători în jur și mai aștepta un dărab, până-ce li răspunse mama.

— Că chiar ție ți-se vor găta lemnele, par'că pădurea nu e numai coala? Până acuma așa știu, că nu ai cumpărat lemne.

— Nu, și mulțămesc lui Dumnezeu, vreau că până voi trăi nici să nu cumpăr. Vorba aînia: Pădurea a dat-o Dumnezeu la toată lumea. N'au sămănat nici n'au secerat la ea, nici Șocăteni, nici Rămnenii nici cei din Gârlă. A crescut-o Dumnezeu din pământ pentru oameni. Și eu încă sunt din turma Domnului.

— Ce te vaeri atunci? Car bun ai,

cai încă, n'ai decât să ia-i drumul cătră Curmătură și odată îți umpli curtea de lemne.

— Că de asta nu mă tem, dar iarna naibii, și frigul. Pe așa un frig să pleci în pădure nu fi lucru de glumă, și noaptea nu știi în ce prăpastie dai cu car, cu cai cu tot. Mai Doamne ferește și nescari lupi...

— Că îmi aduc aminte, începu acum nea Visalon a spune de ale lui, într'o iarnă ni-s'au gătat lemnele. Era frig, de scliepa zăpada, de nu te putea-i uita jos. De călcam în strat prav se ridica în jurul piciorului.

— Îmi zise atunci tata încet, aproape șoptind, că de seară mergem în pădure. E frig și n'o să ne caute nime.

— Mergem am zis eu și am făcut sania de pădure. Oamenii erau pela cina cea bună, când am eșit încet din curte, eu călare, tata în sanie și am luat-o cătră Curmătură. Nu mai uit cât voi trăi noaptea aceea. Nici din sat nu am eșit și caii erau îmbrățiși, albi de par'că erau ninși. Sania scârțea de se auzia departe, peste câmpul mare părăsit, că un suflet de om nu se zăria pe nicăiri. Numai la marginea hotarului o slabă luminuță bătea dintr'un ochi de ferastă. Era casa brudarului dela podul Oltului.

— Blăstămat frig, zise într'un târziu și tata, dar nu își cuteză ridica capul din cojoc.

— Mână mai cu inimă Visaloane, că îngheț pe drum. Am dat biciu la cai, am

cărnit pe valea Cerbului în sus, și am ajuns în marginea pădurei. Era o lună ca ziua. Puteam număra toți prunii de pe coastele viilor și pe stratul alb se vedea câte o negreacă mare, fără să putem desluși ce e: N'am apucat bine pe muchea dealului, când văd că se opresc speriați caii de dinainte și dau îndărăpt.

— Nu mi-a fost frică niciodată, dar acum simțeam cum mi-se bat dinții în gură cu toate, că nu era chiar nimic, înzădar mă uitai și eu și tata în toate părțile. T.

(va urmă)

Epigrame.

Unui bărbat fericit.

Da, trecutul vost' amice
Fu o mândră epopee
Căci văd și azi, c-a ta nevestă
E bărbat, iar tu femeie.
Și n'nteleg de ce te doare,
Când vezi anii, cum se duc
Căci se stinge-o fericire
Și-o domnie de... păpuc.

Dr. V. Bărlca.

termin pe ziua de 7 Decembrie a. c. la ora 12 din zi.

Deși terminul acesta e neobișnuit de depărtat, totuși nu avem nici un motiv să fim îngrijați pentru cuprinsul sentinței.

Comes.

Din suferințele românilor macedoneni. Se știe că metropolitul grec Emilianos din Grebena fusese asasinat, pe când făcea o călătorie prin eparhia sa. Acum celalalt metropolit grec din Drama să și grăbește a publica un lung articol în ziarul grecesc „Makedonia” prin care acuză de această omorire pe Români. Noroc, că Mutesariful din Serafige a anchetat afacerea și a aflat pe asasini, cari sunt doi briganzi cunoscuți. Deodată a statorit și motivele crimei, anume că metropolitul voia să iee o casă, care aparținea unuia din ei, și pentru că se opuse la căsătoria celui alt cu o tineră fată. Cu toate aceste persecuții contra Românilor continuă. Corespondentul din Constantinopol al ziarului „Românul dela Pind” a avut o lungă convorbire cu un membru marcant a consiliului mixt al Patriarhatului ecumenic, cu care a discutat chestia religioasă a Românilor macedoneni, reținem unele pasagii, din aceasta convorbire:

„Această chestie este de o extremă importanță religioasă, dar să mărturisim adevărul adevărat și de o extremă importanță politică pentru Elenism.

„Nu mai e mister pentru nimeni, că instituțiunea Patriarhatului Ecumenic este o instituțiune prin excelență politică și națională și sub sceptrul lui trebuie să se grupeze toți câți au rămas credincioși culturii, religiei ortodoxe și Elenismului.

„Maioritatea zdrobitoare a românilor macedoneni, înțeleg să continue cultura lor pur elenică, să întreie legăturile sufletești cu frații lor greci din imperiu și din regatul Eladei și în sfârșit să rămâie devotați Marei Biserici ortodoxe dela care așteaptă sprijin în timpuri de restriște (glonț, bătăi, temniț.) Compatrioții dtele reprezintă, o infimă minoritate și aceasta compusă exclusiv din proletariati incapabili de sacrificii materiale. Dar deosebit de aceasta prezintă și un defect foarte primejdios pentru creștinătate, acela că sunt mai otomani decât însăși otomanii turci. Această concepțiune este absolut incompatibilă cu concepțiunea creștină, reprezentată prin Patriarhat și organele sale din toate ținuturile creștinești.

„Că românii otomani reprezintă o infimă minoritate a elementului românesc din Turcia, cred, așa că nu constituie o piedică a fi recunoscuți ca naționalitate distinctă de celelalte naționalități conlocuitoare, ca să-și aibă școlile și bisericile lor aparte. Acum, vă rog să-mi răspundeți la întrebarea, de ce Patriarhatul Ecumenic nu recunoaște bisericile românești; de ce excomunică pe preoții români, și de

nu vrea să cază la o înțelegere cu românii. Cred că poate să recunoască toate acestea cu atât mai mult, cu cât nici un motiv canonic nici dogmatic nu se opune:

„— Sunteți foarte greșiți în tot ce afirmați. Toate măsurile, dar absolut toate, luate de Patriarh împotriva preoților români sunt dictate de canoane. Știți ce vrea să zică anticanonic: ori ce faptă ierurgică săvârșită de un preot fără avizul și autorizația prealabilă a șefului său respectiv, este anticanonică. Mărturișiți în conștiința voastră, preoții români cu a cui voe celebrează căsătoriile și tote slujbele? Cu voia unui inspector laic, cu voia inspectorului sau a consulului României? Aceasta nu se practică în nici o țară creștină ori cât de înăpoiată ar fi ea necum în Macedonia, unde a predicat pentru prima dată Apostolul Pavel.

„— Dar, i-am ripostat eu, cazurile cu preoții români sunt cazuri de forță majoră, create de intransigența Patriarhatului și religia ortodoxă nu le poate taxa de anticanonice. Este, cum s'ar zice, o stare de lucruri excepțională și năzuințele românilor tind, ca să restabilească raporturile normale cu Patriarhia.

„— Anticanonicitatea de care îi vorbesc este recunoscută și de Sinodul României și în consecință acum 7 ani când doi preoți români din Dobrogea, au celebrat căsătoria religioasă a dragomanului Consulatului României din Constantinopol fără încuviințarea Patriarhatului, la protestul acestuia, Mitropolitul Primat al României a pedepsit aspru pe cei doi preoți contravenienți. Și nota bene, că preoții erau români din Regat și celebraseră căsătoria în palatul Consulatului român, considerat după dreptul internațional, ca teritoriu al României. Cu atât mai grave sunt cazurile anticanonice săvârșite de niște preoți excomunicați.

„— Atunci domnule Gh. care ar fi după dvoastră, soluția cea mai posibilă ca să satisfacă și pe Patriarh și pe români și să se stabilească „pacea și buna-voire” între creștini?

„— După părerea mea personală, accentuez personală, soluția nu e de loc imposibilă. Ea e pe cât de simplă, pe atât de justă și se poate rezuma în următoarele:

„Românii sau Romanizații, cum li poreclim noi, să renunțe definitiv la crearea unui Episcopat național și să depinză, ca și în trecut, de Patriarhie. În schimb Patriarhia să recunoască pe preoții români și bisericile existente și să sacreze și alți preoți, în caz de va cere o comunitate prin petiție către Mitropolitul local. Mai e ceva și mai important: slujba se va face de preot numai în grecește, iar la cele două străini se va cânta românește.

Nu mai e nevoie de nici un comentariu. Tendința patriarhiei e cunoscută în toată

golăcrunea ei. Românii macedoneni dacă vor să mai existe, nu pot decât ca Elini în toate manifestările lor: cu limba, legea și naționalitatea, părăsind totul și rumpând orice legătură cu cei de un sânge.

Frumoase prospecte!

Iar cât privește isprăvile metropoliților greci iată câteva pasaje din o scrisoare deschisă:

„Dacă ar fi să recurgem, I. P. S. Sîntei, la antecedente nu la epoci îndepărtate, ci la epoca în care ea Mitropolit al Grebenelor trona I. P. S. Voastră, vom vedea că aceea epocă constituie cea mai neagră pagină pentru creștinism, deoarece în zilele Voastre s'au săvârșit cele mai oribile omoruri asupra românilor din circumscripția Grebenei.

„Imi permit a vă reaminti că în calitatea voastră de șef al centrului al V-lea antarctic, dădeți ordine bandelor venite din Elada ca să făptuiască omoruri împotriva românilor. Aceasta s'a stabilit în chipul cel mai bolnăvicios, din conținutul scrisorii voastre autografe, din 27 Iulie 1905, adresată șefului de bandă, Vergas, scrisoare care actualmente se găsește în arhiva Sublimei Porți printre documentele depuse de Hilmi-Pașa.

1) Din ordinul Înalt al Prea Sîntiei Voastre, în seara zilei de Vineri, 22 Iulie 1905, șeful de bandă compusă din vre-o 95 indivizi, Vergas, a intrat în satul meu natal Avdela și a măcelărit pe trei fruntași români: Toți Papa, Steria Papa și Costake Puliarou. (Dacă subsemnatul aflător în aceea groaznică seară în casa părintească, de unde am auzit cu urechile mele sentința de moarte, am scăpat cu viață, aceasta se dotorește numai unei minuni a Providenței).

2) „Din ordinul I. P. S. Voastre în seara zilei de 26 Octombrie 1905, satul meu natal Avdela — împreună cu vestita catedrală a Sîntei Marii — a fost incendiat de antarticii greci.

Reviste.

Din parlament. Deputații naționaliști și-au început activitatea parlamentară. Au vorbit până acum deputații Mihali, Ștefan Pop și Vaida, toți trei la budgetul ministrului de interne, demascând fiecare prigonirile de cari sunt făcuți părtași românii și peste tot naționalitățile nemaghiare din țară.

Special deputatul dr. Vaida a descris starea de nesuferit în care se află la noi serviciul sanitar și peste

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.

în KOLOZSVAR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

Prețurent ilustrat gratis și franco.

tot igiena publică. A propus să se esmită o comisie care se studieze chestia sanitară după-cum e organizată în România. Intreaga dietă l'a aprobat.

Deputatul Mihali a atins și chestia costumului național și al lui »Deșteaptă-te Române« și a cerut dela ministru să dea ordine clare și precise, ca aceste să nu mai fie prigonite.

Vineri a luat cuvântul și deputatul Ștefan Pop ridicând o aprigă furtună contra sa. D-sa a arătat stările scandaloase de prin comitate, neindreptățile naționalităților nemaghiare și neexecutarea legii de naționalități. Se înțelege că părinții patriei s'au indignat și au început a vocifera, iar presidentul l'a chemat mai de multe-ori la ordine.

În răspunsul dat de ministrul-president la vorbirea dep. Mihali, acesta recunoaște, că multe din plângerile aduse de deputații naționaliști sunt adevărate. În foarte multe cazuri au fost oprite adunările Românilor sau li-s'au făcut greutăți din partea organelor administrative, ministrul a desaprobat volnicia aceasta. De asemenea află de foarte îndreptățită plângerea ca autoritățile comunale să știe limba poporului. În general ministrul crede, că chestia naționalităților se poate rezolva foarte ușor, dacă aceste nu-și vor face pretensiuni prea esagerate.

MAI NOU.

Ni-se telefonează din Budapesta: Azi în 27 crt. cu trenul accelerat de după prânz Ilustritatea Sa Preasfințitul Domn Dr. Vasiliu Hossu a călătorit la Viena, ca mâine în 28 Nov. la orele 11 a. m. să depună jurământul înaintea Majestății Sale, ca nou denumit episcop al Gherlei. Tot mâine se va săvâși și procesul canonic prescris înaintea nunțului apostolic din Viena. — Noul episcop e însoțit de cătră episcopul gr.-cat. al Oradei Mari, P. S. D. Dr. Demetriu Radu, care a sosit aici azi anume spre scopul acesta. Înălții Prelați deja mâine după prânz se vor întoarce dela Viena.

Tot cu această ocaziune va face jurământul și nou numitul episcop latin dela Sabaria (Nagyszombat) Dr. Ioan Mikes.

E știut, că Episcopii începând dela depunerea acestui jurământ se bucură de venitele noului beneficiu.

* * *

Exc. Sa P. Mitropolit e deja deplin sănătos și într'una din proximele zile va sosi la reședință!

Noutăți.

Din Arhidieceză. Dnii Dr. *Ambrosiu Cheșianu*, director gimnazial, *Alexandru Ciura*, profesor gimnazial și Dr. *Victor Macaveiu*, profesor de teologie au fost numiți cu datul 7 Noemvrie 1911, asesori ordinari la Tribunalul matrimonial de a II-a Instanță pentru Arhidieceză.

Cardinali noi. Se anunță din Viena, că în Consistoriul din 27 crt. Sfinția Sa Papa va numi cardinal pe metropoliții dr. Bauer din Zagrab și dr. Nagel din Viena. Biretul de cardinal îl va da Maiestatea Sa în prima jumătate a lunii viitoare.

Concurse. Stațiunea de cantor-învățător din comuna Sidriașul mic, districtul protopopesc Reghin, se pune la concurs cu termenul 15 Decemvrie 1911.

Protopopul Lita achitat. Curtea de casație din Budapesta a adus zilele aceste o sentință sensatională în cauza de agitație a înflăcăratului naționalist *Iosif Lita*, protopopul Biei, comitatul Târnavei-mici.

Se știe, că numitul protopop cu ocaziunea vorbirii de program a candidatului naționalist dr. *R. Boila* din cercul electoral al Diciosânmărtinului, fiind presidentul adunării ținute în 8 Maiu 1910, în comuna fruntașă *Sâncel*, de lângă Blaj, a închis adunarea cu următoarele cuvinte: „Blăstămat să fie acel preot, învățător, jude comunal, crășmar și alegător român, care nu votează cu candidatul partidului național român!”

Administrația nefiind mulțumită nici de altcum cu purtarea demnă românească a acestui protopop însuflețit a pornit goană contra lui și l'a înșinat tribunalului.

Tribunalul din Ibașfalău și Curtea de apel șovinistă din Oșorheiu au judecat pe protopop pentru delict comis contra libertății de alegere.

În zilele acaste Curtea de casație din Budapesta a nimicit sentințele celor două foruri judecătorești și a achitat pe protopopul Lita.

Biblia lui Mazarin. Cu prilejul unei licitațiuni publice s'au vândut și o biblie foarte veche, care se spune, că ar fi fost a cardinalului Mazarin. S'a tipărit la 1456 și s'a vândut la licitare cu suma de 145 mii franci.

Hymen. Dl Emil Birtolon și dsoara Zoe Vitez își vor serba cununia lor la 3 Dec. n. 1911 în Teaca. Ca răscumpărare a anunțurilor au dăruit 20 cor. pentru zidirea bisericii din Teaca.

Un nou despărțământ al „Astrei“ s'a format la Măhaciu din comunele dismembrate din despărțământul Turdei. Adunarea constituantă s'a ținut în Inoc. Director a fost ales viceprotopopul Gavriil Pop din Măhaciu.

Corpurile legiuitoare a României. Sesiunea ordinară a corpurilor legiuitoare române se va deschide azi, Marți, cu obișnuitul ceremonial. Programul de muncă al camerelor va fi destul de bogat. Se va debata între altele proiectul pentru modificarea legii sinodale și votarea unei sume mai mari pentru organizarea marinei. De asemenea se va marca poziția României în situația actuală.

Prețul biletelor de tren, se vor ridica dela anul-nou cu 60% de asemenea se va scumpi și transportul mărfurilor pe căile ferate.

Partea Literară.

Sborul dela Simplon.

(Continuare.)

Urma o noapte senină. Vârfurile munților luceau la lumina lunii. Natura întreagă zăcea în liniște deplină, ea și când ar aștepta cu încordare spectacolul cel grandios.

Această liniște se sfârși dintr'odată, când Luni dimineața la 4 ore oaspeții din diferitele hoteluri fură deșteptați. Incurând se puseră în rând automobilele și plecară cu un zgomot asurzitor spre aerodrom. Printre ele se vedeau trăsuri, biciclete și pedestri, imbulzindu-se ca la târg. Au venit aci doară vre-o 100 de raportori din lumea veche și nouă, cari acum toți voiau să ajungă cât mai în grabă la locul de pornire. Chavez și Weymann se întâlnesc la aerodrom. Chavez întinde mâna lui Weymann, pe care acesta o strânge cu drag. O salutare ușoară, apoi Chavez aleargă în hangarul său. La o lumină ce era implantată într'o sticlă se luară ultimele dispoziții. Chavez, care e palid și serios îmbracă un cojoc și pune pe cap o căciulă de piele. Un raportor parisian nu se poate reține să nu observe: „Ai putea zice, că este costumul unui condamnat la moarte”. Weymann rămase înaintea hangarului, unde se preumbla liniștit. Pregătirile din urmă le-a lăsat în grija mecanicilor săi și alui Farman. În costumul său ușor, manta de ploaie și căciulă de călătorie, crezi că este vre-un străin oarecare, așa că unul dintre jandarmii elvețieni voiește să-l dea afară de lângă hangar. La 1/26 ore se adună în jur o ceată de privitori. Se face tot mai luminos, și în curând peste munții ostici se văd razele roșii ale soarelui răsărind. Dela Simplon se signalizează timp liniștit, dela Domodossola ceva nori. Din Milano vine știrea, că cerul e înorat și vântul are iuțală de 4 km. Cătră 6 ceasuri Chavez iese din hangar și privește câteva momente la cer. El dispore iarăși înăuntru și incurând perdelele sunt date la o parte, și aparatul cel ușor apare pe câmpul de aviație. Răsună o pușcătuă de tun, se ridică un steag alb, sămna că se face sborul. Chavez se așază în aparat, se învârte șurubul și se probează motorul. Aripile cele mari vibrează, întreg aparatul pare că e în viață. El seamănă unui fugar focos, carele își mușcă zăbalele. Chavez se mai uită dacă are la sine carta și barometrul. Apoi demândă să se dea drumul la aparat. Cei trei mecanici, cari până acum țineau de coadă pasărea cea uriașă, se aruncă la pământ. Mașina aleargă repede peste câmpie și după un drum scurt se ridică în aer. E 5 ore 16 minute. Mulțimea iritată însoțește plecarea cu strigăte puternice, agitându-și mâinile și pălăriile. Apoi urmează tăcere deplină; privirile erau ațintite asupra cursorului aerian, carele mai întâi sboară în valea cea largă pe râul Rhône în sus cătră Thermen, înălțându-se până la 200 m. Acum se reîntoarce în un arc mare și plutește la o înălțime de 800 m. deasupra privitorilor. În trei circuituri mari se urcă astfel până la 2200 m. (dela suprafața mării); acum părăsește valea și

Înaintează direct spre Simplon. Deja și-a luat înălțimea hotărâtă de mai înainte (1700 m.) și urcând tot mai departe, sus peste fundătura Salline dintre Glishorn (2528 m.) și Klenenhorn (2695 m.) zboară către soarele ce răsărea. Ca o rândunică, iar acum numai ca o linie fină, neagră, se zărea pe cerul auriu. În sfârșit el dispăru cu totul dinaintea ochiului, și acum mulțimea erupse din nou în aplause frenetice.

Intr'aceea este scos afară biplanul lui Weymann. Aviatorul își atarnă mapa de gât și-și așează cu multă îngrijire ochelarii ocrotitori peste ceilalți ochelari. La 6 ore 35 m. se ridică și el, între aplausele privitorilor. Este un fel de ușurare la gândul, că el va alerga pe urma primului aviator, astfel că acela nu va mai fi singur deasupra piscinilor ascuțite și a prăpastiilor întunecoase. În același moment de către Simplon reapare iarăș Chavez. Ca un șoim se repede, dintr'o înălțime de 1000 m. în direcțiune piezișă și aterisează pe o luncă mică lângă aerodrom, după-ce a fost în aer 22 minute. Aleargă într'u întâmpinarea lui. Fața îi e vântată de frig. Este încă amețit de tot, și numai după un timp mai îndelungat poate satisface curiositățile întrebătorilor. Vântul l'a oprit ca să intre în Simplon, și l'a gonit îndărăpt, ca cu lovituri de biciu. Până la 1400 m. a domnit timp liniștit; la 2000 m. dete peste un vânt regulat, care nu-i făcu nici o grije. Când ajunse la 2200 m. și își luă direcțiunea spre înălțimea pasului (2009 m.), se află între două straturi de negură, și anume dedesubtul său era negură, care pe o parte a văii se coboară la vale și de cealaltă parte se urcă la deal, iar deasupra sa era un strat nemișcat de nori groși. El recunoscu însă hotelul de pe Simploncium cu semnul cel de controlă, o perdele mare, albă. Își făcu repede planul. Voia să străbată prin stratul de nori deasupra sa și, numai cu compasul în mână, să se îndrepte spre sud. Deja a ajuns la 2400 m. Era deasupra Schallbergului. Motorul funcționa excelent. Se credea asigurat. Deodată vine de sus o lovitură de vânt atât de vehementă, încât cade cu 60 m. și anume cu o așa repejune, încât jetul său părea că vrea să zboare de sub sine și el trebuia să se țină cu toată puterea de roata dela cârmă, îndată după aceea aparatul se încovoie în sus, apoi o lovitură laterală ridică aripa stângă și devine o jucărie a vânturilor. Chavez se afla într'o poziție înspăimântătoare. „Mi-se părea”, — spunea el — „ca și când sute de mâni ar apucă aripile și le-ar trage în diferite direcțiuni. Pânza, rudele, sârmele, totul gemea și găfăia; părea, că toate trebuiau să se prăpădească. Nici când n'am mai pomenit un astfel de vânt”. El se hotărî să se reîntoarcă, coti la stânga în valea Ganter, aci se întoarse și sbură iarși în valea Rhône-lui, lăsând motorul în funcțiune, pentruca vântul să nu-l isbească de păreții Glishorn-ului. Aterisă pe lunca cea mică de lângă aerodrom, pentru a vedea, dacă poate să se coboare și pe un loc mai mărginit. A aflat, că îi ajunge o fâșie de 50 m.

(va urma).

Anul de doliu.

(Continuare).

Sătenii noștri se par că e drept cam demoralizați și sălbăticiți pretotindenea; pentrucă deși sunt între ei unii cari știu ele-

mentele credinții, sunt însă și de aceia — poate încă mai mulți cari știu foarte puțin din ele. Știu ei ce e drept că e oprit și că e mare păcat a ucide, că e mare păcat a aprinde, a fura, a curvi, a jura strâmb, a injura celea sfinte, a-și răsbuna, a înșela, a minți, ei rostesc zilnic: „și ne iartă păcatele noastre cum iertăm și noi greșiților noștri”, ei știu preceptele bisericii și ale lui Dumnezeu, și cu mâinile împreunate se roagă: „ce ție nu-ți place altuia nu face”; dar la departe de a pune acestea prescrise în practică în spirit adevărat creștinesc pentrucă le lipsește îndemnul ași acomoda traiul și activitatea vieții conform învățăturilor evanghelice.

Spre dovedirea acestui lucru voi aduce înainte: 1) concubinatele și căsătoriile civile numite cu dreptul căsătorii seibatică, cari zi după zi se tot înmulțesc; 2) profanarea zilelor festive prin lucrări servile, ceea ce cum se întâmplă la noi românii, nu se mai întâmplă la nici o altă națiune și confesiune. Cositul la iarbă înainte de s. liturgie, seceratul și adunatul fânului dela amiază în jos, aratul și căratul așa numit în clacă, toate împreunate cu bețură până la beție; 3) libertinajul nu prea edificător al tinerimei dela sate în petrecerile lor mai ales nocturne; 4) necumpătul și luxul cu toate urmările lor ducător la ruina spirituală și materială; 5) certele familiari pentru ereditate urmate de procese costisitoare; 6) pofta nebună după câștig și plăceri cari fac se rămână bisericile noastre goale chiar și la cele mai mari sărbători cum sunt: Nașterea, Botezul și Învierea Domnului, ducându-se oameni de-a rândul la târguri totdeauna de câte ori se întâmplă să fie târguri deodată cu sărbătorile noastre pomenite.

Pe lângă acestea s'ar putea enumăra încă și alte împrejurări cari dau poporului nostru înfăptuirea de sălbăticit și demoralizat; dacă am întreba înse că oare pentruce prelungă toată stăruința ce se pune din partea celor chemați de-al îndrepta cu puterea cuvântului pe calea adevărului, totuși așa de ușor se abate pe cărările necredinții, numai un singur răspuns aflăm: lipsa exemplor unei vieți adevărat creștine.

La acest punct ar fi foarte multe de zis; dar precum la ivirea zorilor e speranță, că aprofunda lumină a soarelui va împrăștiă întunerecul orbecător al nopții; așa „Unirea” zi după zi tot mai stăruitoare. „Cultura Creștină”, reuniunea de misiuni, proiectata societate editoare „Sfânta Unire”, dar cu deosebire legătura și obligământul tinerilor clericii din seminarul Bunei Vestirii din Blaj luat asupra lui în anul trecut de a se face exemple de viață adevărat creștinească în mijlocul poporului nostru, ne îndreptățește, la mai mult, ne chizește chiar că moravurile se vor îmbunătăți și zi după zi, lumina credinței isvortă din faptele acelor cari doresc cu adevărat un timp mai fericit pentru poporul nostru va lumina mai intensiv. Dar se reviu la chestia anului de doliu cari ne preocupă.

Dacă un an de doliu în care o parohie se administrează din vecinătate ar fi spre multă scădere și ar cauza mare daună materială și spirituală credincioșilor organizați în parohii, ce vom zice despre acei creștini de ai noștri cari locuiesc în filii, în a căror biserică se servește s. liturgie abea la 3—4 săptămâni?! și ce vom zice despre cei ce n-au nici biserici?! și despre cei ce tră-

iesc singuratici și reslățiți pe câmpuri și prin văgăunile munților, depărtați nu numai de biserică, ci și familie de familie câte 5—6 și mai mulți kilometri, cari abea pot asculta s. liturgie și cuvântul dumnezeesc de 7—8 ori pe an?!

Dacă am sta să facem o comparație între credincioși de aceștia și între mulți din cei ce n'au fost lipsiți de paroh local 40—50 dacă nu și mai mulți ani, omul ar rămânea mirându-se și s'ar vedea silit să întrebe: cum se poate ca cei fără preot să dovedescă mai mult simț, mai multe fapte creștinești decât cei ce au ascultat s. liturgie în toată viața lor?! la aceasta întrebare nu se poate da decât un răspuns: așa, că pe când acelor le-a predicat elementele naturii cari spun măririle lui Dumnezeu, pe pe atunci acestora dară li-s'a și făcut serviciu divin, ba poate li-s'a și predicat când și când, faptele mai contrari învățăturilor au sedus și pe cei mai mulți i-a făcut să se abată dela calea adevărului, cu toate șoaptele conștiinței lor deșteptate prin cuvintele auzite în s. biserică sau cu ocaziunea unui alt serviciu divin.

Din acestea se vede că nu anul de doliu poate fi cauza atâtor rătăciți câte află omul ca paroh nou în cutare parohie. În timp de un an oamenii buni nu se pot face răi nici atunci când administrațiunea vicinală le este foarte vitregă. Ci cu cât vor fi mai buni, cu atâta își vor pune mai tare nădejdea în Dumnezeu rugându-l să le deie un preot după rânduiala lui Melchisedec.

Câtă stricăciune nu aduce apa și focul. Cu toate aceste nu este om care să se poată lipsi de ele. Chiar așa stă lucrul și cu anul de doliu. Chiar dacă e spre greutate unora și altora, chiar dacă ar cauza și ceva daună; dar luând în considerare binele ce poate să-l facă și îl și face cred de consult al susținea și pe mai departe. Cu atât mai mult că în anul de doliu ajunge o parohie numai atunci când murind parohul lasă după sine văduvă și orfani minoreni.

Ce se ține de soția unui preot remasă văduvă, ori-cum s'ar cugeta omul asupra lucrului trebuie recunoscut că și ea a luat parte nu numai la bunătățile venitorilor oficiului parohial, adică la ale beneficiului ei și la greutatea oficiului, dacă nu almintrea, cel puțin susținând cu dragostea ei pe cel-ce a trebuit să supoarte zăduful zilei. Căci dacă în toată viața pământeste ori-care om are lipsă de o soție care să-i dea ajutorul necesar, punând umăr lângă umăr, totdeauna în fața greutăților, cari zi după zi li-se ivesc, ca tot atâtea stânci în calea vieții lor, cu atât mai tare și mai mult are lipsă — luând în considerare împregiurările traiului și a susținerii, ori-cărui preot de ai noștri, — să fie ajutat în făptuirea traiului și a vieții lor casnice familiare amăsurat prescrișelor evanghelice, fără care toate serviciile bisericesti, toate predicile nu mult vor contribui la nobilitarea moravurilor. Căci precum ori-care lumină nu e numai ea singură obiectul privirilor generale, ci și întreg aparatul care o susține, din această cauză și acesta trebuie să fie de o curățenie neeseptionabilă; tot așa stă lucrul și cu ori-care preot. Celor învățate și propuse de el, însuși el și familia lui înainte de toate trebuie să-și acomodeze toată conduita, toată activitatea și toți pașii vieții. Căci, almintrea va fi aramă sunătoare și cimbal resonător.

Și într'un adevăr, peste tot vorbind, chiar așa stând lucrul, se înțelege de sine că și soția unui preot încă trebuie considerată barem atâta cât e considerată soția unui învățător dela sate, care după moartea acestuia timp de 6 luni se bucură de acel salariu și locuință fără nici o scădere pe care le-a avut soțul său, învățătorul imediat înainte de moarte. Văduva unui preot însă numai decât după moartea acestuia i-se iau venitele cele mai bune, venitele ștolari toate fără se i-să dee în schimb ori-ce pentru ele, fiind silită astfel să trăiască cu 2—3 și de multe-ori și cu mai-mulți orfani numai din venitele respective din fructele porțiunii canonice preoțești, care cum se știe numai după prea și multă muncă poate să respătească omului ostenelele și să-i reintoarcă speșele făcute cu cultivarea ei; și încă nici așa totdeauna ei mai mult susține o nădejde cu care omul trăiește de pe o zi pe alta. Cu toate acestea, ba chiar din altă cauză trebuie să se susțină anul de doliu; pentru-că nu e vorba numai de usufructul canonice porțiuni preoțești, care ori-cum nu se poate recompensa cu cele 200 cor., câte se pot asemna ca ajutor anual al unei văduve preotese azi ca și în viitorul cel mai apropiat, ci e vorba și de locuință.

Fără să întind multe la acest pt. adaug numai atâta că nici pe chiriașul cel mai neplăcut încă nu-l poate omul alunga din casă — afară de cazurile excepționale admise prin lege, — înainte de timpul determinat pentru strămutare, dar și atunci numai dacă a fost înștiințat cu cel puțin 3 luni de zile înainte că trebuie să părăsască locuința. Pe lângă aceasta trebuie să se iaie în considerare împrejurarea că în tot timpul se pot afla locuințe de închiriat. Iar cu termenele îndatinate pentru schimbatul chiriilor numai în cazuri întâmplătoare poate să concadă termenul de strămutare a cutărei văduve preotese din casa parohială. În urma acestei împrejurări fie după 3 luni, fie după 6 luni determinată strămutarea văduvei preotese din casa parohială, dacă nu concade cu termenul îndatinat de închiriere ținându-se cont de aceasta se poate face mare nedreptate chiar pe bază de lege. Din care cauză cred că chiar pentru încunjurarea ori căror neplăceri și plângeri s'a legiferat ca ori care văduvă să aibă drept a locui în casa parohială un an de zile după moartea soțului său preot.

Cu toate acestea până acum încă nici una nu s'a ținut acurat de acest termen, ci cu o lună ori cu două, ba și cu mai multe luni de zile înainte și-au căutat una fiecare altă casă de locuit după împrejurările-i cu totul schimbate.

(Va urmă).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Octavian Goga, *Insemnările unui trecător*. Crâmpoie din sbucumările dela noi. Arad, 1911. — „Tribuna“. — Prețul 3 cor. Sunt articole publicate în diferite ziare, infiripate din indemnul unor clipe trecătoare și scrise fără altă pretenție, decât de a contribui din inimă curată la munca de îndrumare a unui popor ingenușiat, pe care suntem datori să-l luminăm.

Într'o limbă curgătoare și aleasă sunt expuse păreri și convingeri sincere și isvorâte din gândul și dorul fierbinte de a îndruma, în cât e cu putință, viața noastră culturală, socială și politică pe căi nouă și și drepte, pe cari înaintând, autorul crede, că vom ajunge cu sigur ținta luptelor și frământărilor noastre din zilele de acum.

Cartea se extinde pe 286 pag., hârtie și tipar elegant, având cuprinsul următor:

Pro domo; Pe drum nou; Tabu; Dreptul critice; Vrem o credință; Părinți și fii; Generația nouă; Educația în școlile ungurești; Copiii nimănui; Chemarea preoției noastre; O deosebire; Cîntea cîrjei; Curentul arhierilor; Robia fanului; Deputații noștri; Cultura ungurească; Aduări populare; Ne primenim; Adevărul; Mici negustori; Roadele ertării; Fruntașul; Apariții ciudate; Oameni slabi; Condotieri mărunți; Mijloacele lor; Doue judecăți; Crimă și pedeapsă; Doue morminte; Doue mortalități; Politică săsească; Trei rânduri la gazetă; Micile garnizoane; Thalia noastră; De vorbă cu un străin; Fruntași ai neamului; Fericirii noștri expatriati; Un infrânt; Un fals Coriolan; Diagnoza unui străin; A murit un om; Alma mater; Drumeti întârziati; Fumegă putregaiul; O nouă morală; Învățăminte; Indemnuri noi; Povestea unei case; Morala celor mici; În urma unei pierderi; La groapa lui Bunea; Un suflet frumos; Drumul unui cuceritor; Doi robi; Tovarâși de drum; Prin noi înșine.

*

„Biblioteca scriitorilor dela noi“, în care se vor tipări rând pe rând toți scriitorii români din Ardeal, Țara Ungurească și Bănat, morți și în viață, a apărut întâiul număr: *Alexandru Ciura „Amintiri“*. Volumul are 264 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața nenorociților noștri morți din Munții Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într'o limbă neașă românească și cu multă putere și limpezime, că fiecare bucată te captivează, și-ți lăntuie interesul, procurându-ți o rară mulțumire sufletească.

De mult n-a apărut la noi la Români o carte așa de frumoasă și apariția ei, mai ales, că-i tipărită la noi în Ardeal, și e frumos tipărită, e adevărat eveniment pentru literatura noastră națională din Ardeal.

Se poate comanda dela „Librăria Națională“ S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros, în editura căreia a apărut. Prețul unui exemplar e cor. 1.60+20 bani pt. porto. La comanda de peste 10 exemplare se acordă un rabat convenit!

*

Manual de limba maghiară pentru școlile medii etc. și pentru particulari de Dr. Octavian Prie profesor gimnazial în Blaj. Manualul e întocmit cu considerație la lipsele noastre școlare peste tot și are indiscutabilul merit de a fi dat o norocoasă soluție învățării limbii maghiare. Cartea e aprobată de minister cu nrul 114,708 și recensia oficială apărută în Nrul 21—1911 din Hivatalos Közlöny nu află destule cuvinte de laudă despre acest manual „din care școlarii învață ungurește jucându-se“. Piezele de lectură formează însă-le așa un

grup armonios, încât și dacă ar lipsi partea gramaticală, cari le concomitează, ar fi suficiente pentru a învăța ungurește. Căci dela lumea care ne împrejmue cu lucrurile și ființele ei, dela mișcări, colori și situații până la piezele de povești, istorie, geografie, istoria naturală, toate sunt astfel grupate, ca la cel mai potrivit timp și loc să se perânde altele cu material nou de cuvinte și expresii, pe cari le reclamăm involuntar în mersul treptat al învățămîntului. Vocabularele de subt pieze și dela călcăiul cărții ne fac învățarea ușoară de tot. Iară gramatica, care e întocmită cu considerare la greutățile, pe cari un român le întâmpină la învățarea limbii ungurești, însoțește piezele de lectură treptat, dând regulile de limbă scurte și precise și punând mare pond pe felul deosebit de expresie dintre limba română și cea ungurească.

E o carte, de care particularul are mare lipsă în viață; nu numai acela, care vrea să învețe ori să nu uite ungurește, dar și pentru celce știe. În datorințele multiple, ce se apasă astăzi mai ales pe umerii unui purtător de oficiu de a reprezenta și întreveni pe la diferite autorități, manualul de față îi va fi de mare folos.

Se poate comanda dela *Librăria Seminarială Balázsfalva—Blaj sau dela autor tot acolo*. Costă 2.50 cor. + 20 fil. porto.

*

O carte folositoare. Subt titlul *Comasația* a apărut în edițiunea societății tipografice, Pallas, o cărticică de 100 pag. compusă anume pentru micii economi, în care se tractează amănunțit foloasele comasării. Afară de aceea se spune amănunțit, pe baza legii de comasațiune toate lucrările ce sunt în legătură cu comasarea, ca cererea, speșele de comasare, darea în posesiuni ș. a. Recomandăm această carte tuturor, costă 1 coroașă.

*

I. Pop Florantin: *Anecdote alese*, ediția II. București 1911 cuprinde afară de anecdotele puțin sărate și trei poeme: „Cântarea neamului“, „Mama Tudora și Moartea lui Decebal“.

*

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. Prețul 30 bani.

*

D. Horia Petra-Petrescu: *Publicul nostru și teatrul*, conferință citită în a II. ședință a „Societății pentru fond de teatru român în Blaj la 30 Aug. 1911. Retipărire din „Românul“.

*

Em. Elefterescu: *Necesitatea religiunii pentru omenire*, ediția II: revăzută și adaogită prețul 50 b.

*

A apărut: **Elemi Népkola Ertesítő könyvecske** — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

*

Cadon de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/18 cm.

Se află de vânzare la Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj. — Prețul freat 220 cor.

*

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 540 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 950 cor.

*

Em. Elefterescu: *Cartea neamului pe 1912*, cuprinzând alătura cu calendarul, datele istorice, tradițiuni, credințe și datini populare, toate arangiate după luni și zile, afară de aceea bucăți literari și învățături, după lipsele și trebuințele țaranului. Anul II. prețul 2 cor.

*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opu întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățator — 80
" " " doi " 120
" " " trei " 160
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la Tipografia Seminarială.

*

Sp. Cegăneanu: *Obiecte bisericesti din secțiunea ecdiasiacă a muzeului național de antichități din București*, studiate și descrise, cu ilustrațiuni frumos executate. București 1911.

*

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negruțiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

*

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilio de domni, saloane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 14—104 (Központi városháza mellett).

A apărut

ANTOLOGIONUL

sau

MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834,801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,889.992—
	viață	11,020,266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,428,317—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(88. 76—?)